UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntaxis Joa[n]nis Despauterij Niniuit[a]e Berga[rum] diui Guinnoci ludimagistri

Spauter, Johannes de

Argentorati, Anno, M. D. XV.

Diuersæ habitudines substantioru[m] huius regulæ pro curiosis hic positæ non inutiles.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70853

Visual Library

ritate multarũ orationũ,aut falſitate inquirẽda,ideo ut potero pauciſſimis hanc rem pro curioſioribus perſtringam.

Diuerſæ habitudines ſubſtantiuorũ huius regulæ pro curioſis hic poſitæ non inutiles.

Primũ itaq; regens ſignificat rem poſſeſſam,ut Liber petri.i. quem poſſidet uel habet petrus,domus ſocratis,uulgꝰ dicit ſortes,qđ corruptũ eſſe credit̃ ꝑ ſocrates,ut Sanderus,ꝑ Alexander &c̃. Cucullus pauli,nã cappa nõ credimus latine dici,niſi ex docto,ꝓbet̃. dñs fundi, & fundus dñi,magiſter domꝰ & domus magiſtri,aula principis Aulicus qui morat̃ apud principẽ, curia em̃ rathus,curialis de eadẽ curia,non eſt autẽ q̃ apud principẽ morat̃, pes Petri eſt poſſeſſio impura(aiunt)quia homo nõ eſt dñs mẽbrorũ ſcd̃m cõſultos,liber Petri eſt poſſeſſio pura. quia libri Petrus eſt dñs,poteſt em̃ uẽdere &c̃.

Secũdo,dictio partis regit totũ,ut ungula equi ,criſta galli ,pupilla oculi,digitus pedis,ſura cruris,nucleus iuglãdis,putamẽ mali,aruina ſuis,abdomẽ porci, uertex montis ,uortex fluuij,radix mõtis, capitellũ turris,pinaculũ tẽpli,teſta oui,femur anſeris,lumbus anſeris,mẽbrana oui,armus ouis,petaſo ſuis,clunis porci,faſtigiũ muri, culmẽ domus,ſũmũ imũ,mediũ urbis.nãq; adiectiua ſępe ſubſtantiuantur(ut aiunt)ueluti occulta ſapientię,nuda colli. Tertio,nomẽ ꝓprietatis regit gtĩ̃ ſubiecti,ꝓprietas eſt accidẽs,ſubiectũ eſt cui ꝓprietas cõuenit,ut ſpecies Pauli.i. pulchritudo, eloquẽtia Cicerõis fortitudo Hectoris,calliditas Vlyſſis,dolor capitis,nigrũ corui.i.nigritia,uelle Petri &c̃. Quarto,dictio ſignificãs rem contẽtã regit gtĩ̃ rei cõtinẽtis,& econuerſo,ut ſinũ lactis,cadus olei ,patera uini, acerra turis,doliũ ceruiſię,herba horti,uinũ uaſis &c. Quinto,dictio tẽpus ſignificãs regit gtĩ̃ actus,ut tẽpus loquẽdi,faciẽdi,prãdẽdi &c.ſpatiũ pœnitẽtię,dies lęticię,hora cœnę, dies eſuriei uel eſurial̃ in q̃ ieiunandũ eſt,ſic tẽpeſtas,ętas,ęuũ,ſęculũ,annus,dies, hora &c. Cõuertit̃ hęc regula,ut iter triũ dierũ, octo horarũ. Sexto,nomẽ ſignificans p̃latũ regit gtĩ̃.ut rex Romanorũ, dux Burgũdię, princeps ſacerdotũ,publicanorũ,p̃fectus urbis &c. Septimo dictio ſignificans miniſtrũ regit gtĩ̃,ut quęſtor pontificis, ſcriba regis,cãcellarius regis &c. Octauo,dictio ſignificãs ꝓximũ regit gtĩ̃,ut uicinus petri,cõterraneus pauli,ſic ſocius,ſodalis,ſocer,gener,priuignus uitricus. Et nomẽ ſignificans cõtrariũ,ut inimicus,hoſtis petri &c. proximũ dicimus uel loco uel ſanguine uel affinitate &c. Nono uerba ſubſtãtiua regũt gtĩ̃,ut Iuſticię cultor,rigidi ſeruator honeſti

Iuue. Victrix fortunę ſapiẽtia. Tullius. Virtutũ adiutrix amicitia cẽ
ſor morũ. Hora. de ſene. Difficilis q̃rulus laudator tp̄is acti Se pue-
ro cẽſor caſtigatorq́ȝ minorũ. Profeſſor iuris. genitrix chriſti. opp̄ſ
ſor pauperũ, ſuggeſtor mali, oſor neqtię, doctor iuuẽtutis, p̄ceptor
puerorũ, uulgus dicit lector, ſator ſcelerũ, amator mĺierũ &c̃. Iudex
ueri, hęc ab actiuis ꝑ relatiuũ declarant̃, citra tñ tp̄s ſignificãt, ut ama
tor uini, q amat uinũ habitu licet nõ actu, uñ dicit̃ regimẽ actus cõ-
uerſi in habitũ, ſin minus ab actiuis ueniãt, ꝑ relatiuũ nõ declarãtur
ut curſor regis, & ſi qd ſilẽ eſt, in hymno dicit̃, ſeſſor aſelli ꝑ inſeſſor.
Sed uerbalia in tio, ut amatio, tactio &c̃. apud ueteres regebant ca-
ſus ſuorũ uerborũ, ut apud Plautũ frequẽtiſſime, ut in Meńęchmis.
Quid me uobis tactio ẽ. in Truculẽto. Quid tibi huc uẽtio eſt, quid
tibi hãc additio eſt, qd tibi hãc notio eſt, inquã amicã meã. Cupido
glorię &c̃. ad tertiã regulã reducas &c̃. licet in gloria nõ ſit cupido.

Decimo dictio ſignificãs effectũ uel opus, regit gtm̃ ſignificãtem
cauſam efficiẽtẽ artificalẽ, ut ilias Homeri, ęgloga Virg. labyrinthus
Dedali, ecloga Theocriti. Differũt aũt ęgloga & ecloga, ut in uerſi-
logo dicemus in e añ g. Vndecimo, dictio ſignificãs effectũ, regit
gtm̃ finis, ut potio ſõpni, ambulatio ſanitatis legit̃ apud Senecã &
alios etiã doctiſſimos, feſtũ diuę mariæ, tẽplũ Petri, ara triũphi, quẽ
gtm̃ Alexãder uidet̃ improprie poſuiſſe ꝑ gtõ uictorię. Duodeci
mo, dictio ſignificãs effectũ, regit gtm̃ q ſignificat cauſam naturalẽ il
lius effectus, ut calor ignis, lumen ſolis, tela araneę, nidus hirũdinis.
mel apiũ, pudor culpę, gratia dei &c̃. pœna reatus. Decimotertio
dictio ſignificãs effectũ, regit gtm̃ cauſę formalis, ubi dictio regẽs &
dictio recta ꝑ eodẽ ſumunt̃, ut uirtus dei, qd boni, qd rei &c̃. Theſſa
lienſis huc reducit, multi ſõpniãt hic literatores. Decimoquarto,
dictio ſignificãs effectũ, regit gtm̃ q ſignificat materiã, ut aceruꝰ lapi
dũ, anulus auri, cratera argẽti. Perſi Si tibi crateras argẽti incuſaq́ȝ
pingui Auro dona ferã. Melius tñ dicimus crater argẽteus, uas fer-
reũ, cibus herbacius, nũmus argẽteus, funis canabaceus, cœlũ criſtal
linũ &c̃. argẽtatus nõ totus eſt ex argẽto, ſed in ſupꝰficie, argẽteus to
tus ex argẽto, de poſſeſſiuis in alio libro diſputamus. Decimoqn
to, relatiuũ logicũ, regit gtm̃ ſui correlatiui, ut dñs ſerui, pater filij,
duplum dimidij, genus ſpeciei, magiſter diſcipuli, ſocer generi, auus
uel auia, nepotis uel neptis, patronus liberti. Relatiuũ eſt q̊d aliud re
ſpicit, ſine q̊ ip̄m neqt intelligi, ut pat̃ reſpicit filiũ, patronus libertũ,
& in alia ſignificatiõe patronus reſpicit cliẽtẽ, & hęc dicunt̃ relatiua
logica, qa unũ faciũt p̃dicamẽtũ &c. alia de qbus añ diximus dicunt̃
relatiua grãmatica, ubi cõ cõponit̃ noĩ ip̄m eſt relatiuũ logicũ. ut cõ
milito, cõ diſcipulus, cõpotor &c. ſunt relatiua logica ſed adiectiua,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

de qbus infra dicemus. Decimoſexto. Idq; q̃d eē ſolet ſub cõſuetudine ponã ait Alexã, ut pes porci, etiã ſi nũc porcus ſit mortuus, & uas uini q̃d uinũ ſolet cõtinere &c. Decimoſeptimo. Quodlibet nomē ſubſtãtiuũ põt regere gtm̃ ſuũ plurale, & tũc ſignificat excellē lētia, ut rex regũ, dñs dñorũ, ſeruus ſeruorũ, ars artiũ, ſciētia ſciētiarũ cãtica cãticorũ, ſctã ſctõrũ, flos florũ, uirgo uirginũ, ſęcula ſęculorũ, deus deorũ, cocus cocorũ, organũ organorũ &c. Decimo octauo. Dictio ſignificãs rē uēdibilē &c. regit gtm̃ p̃cij, ut panes ducētorũ denariorũ non ſufficiunt eis, hõ trioboli q̃ſi adiectiue dicit̃ ꝓ triũ obolorũ. Plau. Quid ais nauſi minimi p̃cij, equus uiginti aureorũ, ſalmo triũ ſolidorũ &c. Decimonono, Dictio ſignificans rē hñtē ętatē, regit gtm̃, ut puer octo annorũ, infans unius diei, maledictus puer cētũ ãnorũ. V̾bũ ſubſtãtiuũ etiã regit hũc gtm̃, ut in Geñ. Noe erat qngētorũ annorũ Quinti. Nõ ęſtimãdũ ē cuius qſq; ſit ætatis, ſed q̃ntũ iã in ſtudijs ꝓfecerit. In euã. Quũ factus eēt ieſus ãnorũ. xij. Nitit̃ Zēderus ne qcq̃ ꝓbare dictas orõnes eē cõgruas. Quęrimus aũt de ętate, Cuius ętatis es, q̊t ãnos natꝰ es. Quidē etiã dicũt, q̊tũ ętatis ãnũ agis, ſed q̊t ãnos natus es, totũ eſt elegãs. Vigeſimo. Nomē ſignificãs rē mēſurabilē, ſepe regit gtm̃, ut ager triũ iugerũ, uaſa triũ modiorꝫ, panis. xi. librarũ &c. Sępe cõuertit̃ hęc regula, ut modiꝰ tritici, ſęmodius ſiliginis, modiolus ſal̾, libra butyri &c. Ad hãc regulã multi reducũt, q̃ntũ fidei, mĩtũ argēti, qd cauſę &c. Vigeſimoprimo. Nomē ſignificãs ſignũ uel imaginē, regit gtm̃ rei cuius eſt imago, ut halo uēti, iris pluuię, uexillũ dedicatõis. argumētũ rei. i. ſignũ.

Vigeſimoſecũdo. Propria nõia ut in cõcordãtia diximus, regunt gtm̃ ꝑ ſubauditionē, ut ęneas anchiſę, Andromachę hectoris, Alexãder Philippi, Simõ Ioãnis. Terētia Cicerõis, Dalila Samſonis, ſine d ut notauit Badius. Martia Catonis. Vigeſimotertio, nomē ſignificans officiũ, etiã regit gtm̃, ut cuſtos rerũ, cuſtodia rerũ. Sępe aũt elegãtius ꝑ poſſeſſiuũ loqmur q̃ ꝑ gtm̃, ut hęrba hortēſis, anulus argēteus, caro ouina, caput porcinũ, uolucres cęleſtes, aq̃ cęleſtis. i. pluuia uigilia nocturna, poeta regius, priameia ꝓles, paternus filius, herilis filius, dñicus ſeruus, dies, orõ &c. pullus colũbinus, gallinaceus, panis hordeaceus &c. Et hęc de Alexãdri myſterijs una ſub regula noſtra cõtētis, ideo latinis, quia claris ſic loq placuit. grãmatica nãq; ex volũtate doctiſſimorũ pēdet, nã de animi cõceptiõibus nõ diſputat grãmaticus, ubi nec genus, nec cõiugatio, nec figura &c.

Regula ſecunda.

Temporis atq; loci quantiq; aduerbia quædã,
Hunc optant caſum, dic uenimus illius ergo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN